

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Maankäyttösektorin sisällyttäminen lain piiriin tuo ilmastotyölle lisää vaikuttavuutta ja johdonmukaisuutta ja se vahvistaa tunnetta siitä, että asia koskee kaikkia. On kuitenkin huomionarvoista, että maakäyttösektorilla tehtävät toimenpiteet kohdistuvat laajasti eri toimijoihin, joista osa jo nyt on hankalassa asemassa ilmastokeskustelussa. Tämän vuoksi oikeudenmukaisen siirtymän ja eri toimijoiden tasapuolinen ja reilu huomiointi on tärkeää ilmastolain tavoitteiden toteuttamisessa.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Hyvänä asiana voidaan pitää sitä, että Suomi sopeuttaa lainsäädäntönsä EU:n ja kansallisten tavoitteiden mukaiseksi. Esitellyt lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikajänteen tavoitteet tuovat hyvät ja selkeät suuntaviivat ilmastotavoitteiden toteuttamiselle.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämiselvoite (5 §)

Ilmastotyö kytkeytyy tiiviisti luontevaksi osaksi maakuntien liittojen kehittämistyötä. Vaikka lain perusteluteksteissä maakuntien liitot tunnustetaan kunnallisiksi viranomaisiksi, tulisi maakuntien liitot niiden alueellisen työn merkittävyyden vuoksi nimetä toimijana laissa. Liiton lakisäätteiset toiminnot, kuten maakuntakaavoitus, liikennejärjestelmätyö ja aluekehitys, kytkeytyvät ilmastotyön ytimeen. Tämän lisäksi maakuntien liitoilla on aitiopaikka nähdä ilmastotyön koko kuva alueellaan ja ohjata sitä tunnistaen seudulliset vahvuudet ja mahdollisuudet sekä edistää hillintätöitä tukevaa yhteistyön edistämistä. Lisäksi liittojen alueella on useita pieniä ja keskisuuria kuntia, joilla ei ole riittävästi resursseja ilmastotyöhön. Maakuntien liitoille on näin muodostumassa yhdeksi rooliksi näiden kuntien tukeminen ja yhteisenä resurssina toimiminen aluetasolla. Maakuntien liitoilla on omat vakiintuneet laajat ja monialaiset toimijaverkostot, jotka voivat osaltaan sitouttaa laajalajaisesti maakunnan toimijoita ilmastotyöhön.

Aluetasolla ilmastotyötä edistää usea vakiintunut taho, kuten Varsinais-Suomen alueella toimiva kestävä kehityksen asiantuntijaorganisaatio Valonia. Tämän vuoksi edistämiselvoitteen rajaamista pelkkiin viranomaisiin tulee vielä pohtia lain viimeistelyssä.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

Nykyinen ilmastolaki on ollut voimassa vuodesta 2015 lähtien ja ilmastonmuutoksen nopean etenemisen vuoksi nyt ollaan laatimassa päivitettyä uutta ilmastolakia. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (§ 9) on tarkoitus hyväksyä valtioneuvostossa vähintään kerran kymmenessä vuodessa. Tätä hyväksymisväliä tulee tarkastella, sillä ilmastonmuutoksen etenemisen tulevaa nopeutta ei pystytä tarkasti arvioimaan ja toisaalta pitkän aikavälin suunnitelman ohjausvaikutus on merkittävä.

Maankäyttösektoriin on todettu kuuluvan maankäyttöluokista metsämaa, viljelysmaa, ruohikko-alueet, kosteikot, rakennettu maa sekä muu maa. Lisäksi maankäyttösektoriin vaikuttavat merkittävästi yhdyskuntarakenteeseen liittyvät kehittämis- ja kaavoitussuunnitelmat sekä liikenteen ja energiantuotannon ratkaisut. Maankäyttösektorilla tehtävillä ratkaisuilla on merkittävä vaikutus ilmastonmuutokseen varautumisessa ja sopeutumisessa sekä kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämisessä. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (12 §) osalta jää kuitenkin epäselväksi sen ohjausvaikutus muuhun maankäyttösektoria ohjaavaan lainsäädäntöön. Esimerkiksi maankäyttö- ja rakennuslain, metsälain sekä maatalouden toimintoja ohjaavan lainsäädännön kytkeytyvyydet ja ohjausvaikutukset tulisi kuvata tarkemmin ja perusteellisemmin.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

Ilmastopolitiikan tavoitteiden seuranta on keskeistä, jotta ilmastonmuutokseen vaikuttavaa työtä voidaan kohdentaa ajallisesti ja vaikuttavuudeltaan oikeisiin kohteisiin. Seurantatiedon ja suunnitelmien toteutumisen seurannan osalta (16 §) tulee kiinnittää riittävästi huomiota siihen, että tie-toa tuotetaan yksityiskohtaisesti myös aluetasolta. Tämä mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioinnin sekä vaikuttavimpien toimenpiteiden kohdistamisen ja edistämisen. Tämän vuoksi pelkän kansallisen yhteenvetotiedon tuottaminen ei ole riittävää kunnianhimoisen ilmastopolitiikan toteuttamisessa.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

-

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Ilmastopaneelin on tarkoitus olla riippumaton tieteellinen asiantuntijaelin, jonka tehtävä on tuottaa, koostaa ja eritellä tietoa ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja sopeutumisen parantamiseksi. Ilmastopaneelin jäsenistön osalta olisi kuitenkin hyvä miettiä sitä, tulisiko maakuntaliiton tai aluesuunnittelun virkamiesedustus ottaa mukaan, varsinkin nyt, kun maankäyttösektori tulee osaksi lakia

Muutoksenhaku (22 §)

-

Esityksen vaikutukset

-

Muita huomioita

Maakunnan liitoilla on yhdessä muiden alueellisten toimijoiden kanssa keskeinen rooli siinä, että valtakunnalliset tavoitteet kohdistetaan oikein suhteessa alueelliseen haavoittuvuuteen, joka vaihtelee merkittävästi Suomen eri osissa. Maakunnat ja suurimmat kunnat ovat jo tehneet työtä asi-an edistämiseksi. On kuitenkin paljon pieniä ja keskisuuria kuntia, joiden voimavarat ja resurssit eivät riitä tämän teeman edistämiseen. Siksi maakunnilla tulisi nähdä nykyistä selkeämmin sopeutumistoimien koordinoijana ja yhteisenä ilmastoressurssina aluetasolle. Maakuntien rooli tuleekin huomioida kansallisen sopeutumistyön jalkauttamisessa ja tavoitteenasettelussa. Kunnilla puolestaan on merkittävä rooli sopeutumistoimien käytännön toteutuksessa. Tästäkin näkökulmasta kuntien ja maakuntien ilmastotyöhön on osoitettava riittävät resurssit, linjassa maa- ja metsätalousministeriölle ehdotettuihin lisäresursseihin alueelliseen ja hallinnon rajat ylittävään tarkasteluun. Maakuntien yhteistyöverkosto on vuoden 2021 alussa nostanut sopeutumisen mukaan keskusteluun ja asettanut työryhmän kirkastamaan maakuntaliittojen roolia sopeutumistyössä sekä työnjakoa ELYjen kanssa.

Karttunen Marja
Varsinais-Suomen liitto